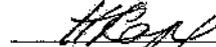
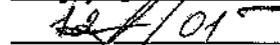

Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў»

ЗАЦВЯРДЖАЮ

Рэктар універсітэта

 Н.У.Карчэўская

 2026

Рэгістрацыйны № ВД – 6-26-6/эвуч.

МЕТОДЫКА ВЫКЛАДАННЯ СПЕЦЫЯЛЬНЫХ ДЫСЦЫПЛІН

Вучэбная праграма ўстановы адукацыі
па вучэбнай дысцыпліне
па спецыяльнасці 6-05-0215-09 Харавая творчасць
прафілізацыі: харавая музыка народная;
6-05-0215-08 Мастацтва народных спеваў
прафілізацыі: сольнае выканальніцтва

Вучэбная праграма складзена на аснове адукацыйных стандартаў вышэйшай адукацыі па спецыяльнасцям: 6-05-0215-09 Харавая творчасць, 6-05-0215-08 Мастацтва народных спеваў, зацверджаных пастановай Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь ад 21.10.2023 г. № 270, вучэбнага плана БДУКМ па спецыяльнасцям.

СКЛАДАЛЬНІКІ:

Л.Л. Ражкова, загадчык кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», кандыдат педагагічных навук;

Л.І. Холупава, прафесар кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў», дацэнт;

Л.В. Снапкова, дацэнт кафедры народна-песеннай творчасці і фальклору ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў».

РЭЦЭНЗЕНТЫ:

П.У. Юхновіч, хормайстар ДУ «Нацыянальны акадэмічны народны хор Рэспублікі Беларусь імя Г.І.Цітовіча», магістр мастацтвазнаўства;

Т.С. Гажэўская-Пешак, кандыдат педагагічных навук, дацэнт кафедры харавой музыкі, дацэнт

РЭКАМЕНДАВАНА ДА ЗАЦВЯРДЖЭННЯ:

кафедрай народна-песеннай творчасці і фальклору ўстанова адукацыі «Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў» (пратакол № 4 ад 01.12.2025);

прэзідыумам навукова-метадычнага савета ўстанова адукацыі «Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў» (пратакол № 2 ад 20.12.2025)

САГЛАСАВАНА

Дырэктар Палаца культуры Мінскага трактарнага завода

Н.В.Кользун

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Вучэбная дысцыпліна «Методыка выкладання спецыяльных дысцыплін» з'ўляецца адной з галоўных прафілюючых вучэбных дысцыплін, змест якой змяшчае ў сабе значныя аспекты будучай прафесійнай дзейнасці: тэарэтычныя, арганізацыйныя, метадычныя і практычныя. Праграма арыентуе будучых спецыялістаў на прафесійную творчую дзейнасць, якая звязана з выхаваннем дзяцей і моладзі ва ўстановах музычнай адукацыі і аматарскіх мастацкіх калектывах. Вучэбная дысцыпліна сінтэзуе веды, якія студэнты набываюць на занятках па вучэбных дысцыплінах «Харавы клас», «Выканальніцкае майстэрства» «Дырыжыраванне», «Пастаноўка голасу», «Сольныя спевы», таксама садзейнічае сістэматызацыі ведаў спецыяльнага і агульнаадукацыйнага цыклаў і знаходзіцца ў цеснай узаемасувязі з іншымі вучэбнымі дысцыплінамі.

Мэта вучэбнай дысцыпліны – падрыхтоўка кампетэнтнага спецыяліста, які валодае спецыяльнымі ведамі і навыкамі методыкі выкладання дырыжыравання і пастаноўкі голасу, неабходнымі для самастойнай прафесійнай дзейнасці.

Асноўныя задачы вучэбнай дысцыпліны:

- сфарміраваць прафесійную накіраванасць, актыўныя і зацікаўленыя адносіны да абранай прафесіі;
- сістэматызаваць у студэнтаў веды і навыкі па тэхналогіі навучання дырыжыраванню і пастаноўцы голасу, і навучыць скарыстоўваць іх у практычнай выканальніцкай і педагогічнай дзейнасці;
- сфарміраваць навыкі самастойнай работы над вакальнымі і харавымі творами;
- развіваць у студэнтаў навыкі работы з вучэбна-метадычнай і навуковай літаратурай.

У выніку вывучэння вучэбнай дысцыпліны студэнт навінен *ведаць*:

- спецыфічныя асаблівасці выкладання вучэбнай дысцыпліны ў розных тыпах навучальных устаноў;
- вывучаемы матэрыял па методыцы выкладання спецыяльных дысцыплін у дастатковым аб'ёме, неабходным для вырашэння пытанняў творчага, вучэбнага, арганізацыйна-метадычнага і асветніцкага характару;
- тэарэтычныя асновы дырыжорскай тэхнікі;
- тэарэтычныя аспекты вакальнай педагогікі (анатомія галасавога апарата, асновы вакальнай тэхнікі);
- методыку правядзення індывідуальных заняткаў;

– метады і прыёмы працы над музычным творам на розных этапах яго вывучэння;

– сістэму сродкаў дырыжорскай выразнасці;

– спецыфіку падрыхтоўкі вучня да канцэртнага выступлення, да вакальнага конкурсу;

– сучасную метадычную літаратуру па дырыжыраванні і вакальным мастацтве.

умець:

– планаваць навучальны працэс з улікам узросту і ўзроўню падрыхтоўкі навучэнцаў, паслядоўна развіваць іх музычныя здольнасці, прафесійныя ўменні і навыкі;

– праводзіць урокі розных форм і тыпаў;

– вырашаць пэўныя мастацкія і тэхнічныя задачы;

– выкладаць дырыжыраванне, пастаноўку голасу ва ўстановах музычнай адукацыі, выкарыстоўваючы класічныя і сучасныя метадыкі; працаваць з вучэбна-метадычнай літаратурай.

валодаць:

– прафесійным тэрміналагічным апаратам;

– сучаснымі формамі, метадамі і сродкамі, тэхналогіямі музычнай адукацыі;

– структурнымі кампанентамі метадыкі выкладання дырыжыравання і пастаноўкі голасу.

Вывучэнне вучэбнай дысцыпліне «Метадыка выкладання спецыяльных дысцыплін» павінна забяспечыць фарміраванне ў студэнтаў наступных базавых прафесійных кампетэнцый:

– валодаць рознымі метадамі засваення вакальна-харавой тэхнікі;

– выкладаць спецыяльныя дысцыпліны на высокім павукова-тэарэтычным узроўні, прымяняць метады і сучасныя метадыкі навучання народным спевам;

– прымяняць веды ў вобласці тэорыі і метадыкі педагагічнай дзейнасці, разумець інавацыйныя працэсы ў адукацыі.

У межах адукацыйнага працэсу па вучэбнай дысцыпліне студэнт павінен не толькі набыць тэарэтычныя і практычныя веды, уменні і навыкі па спецыяльнасці, але і развіць свой каштоўнасна-асобасны, духоўны патэнцыял, сфарміраваць якасці патрыёта і грамадзяніна, гатовага да актыўнага ўдзелу ў эканамічным, вытворчым, сацыяльна-культурным жыцці краіны.

У адпаведнасці з вучэбным планам на вывучэнне вучэбнай дысцыпліны «Метадыка выкладання спецыяльных дысцыплін» прадугледжана:

– для спецыяльнасці «Харавая творчасць» 180 гадзін, з якіх 68 гадзін – аўдыторныя (46 лекцыйн, 22 семінарскія) заняткі. Вучэбная дысцыпліна вывучаецца ў 4 і 5 семестрах па раздзелах – дырыжыраванне і пастаноўка голасу. Рэкамендаваная форма прапежковай атэстацыі – залік і экзамен;

– для спецыяльнасці «Мастацтва народных спеваў» 90 гадзін, з якіх 34 гадзіны – аўдыторныя (22 лекцыі, 12 семінарскія) заняткі. Вучэбная дысцыпліна вывучаецца толькі ў 5 семестры па адным раздзеле – пастаноўка голасу. Рэкамендаваная форма прапежковай атэстацыі – экзамен.

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Раздзел I. Дырыжыванне

Уводзіны

Асаблівасці прафесіі дырыжора і яе поліфункцыянальнасць. Сутнасць і тэарэтычныя асновы дырыжорскага выканаўства; чатыры асноўныя стадыі працэсу гукавога ўвасаблення музычнага твора. Паняцце «дырыжорскі жэст» як асноўны сродак інфармавання.

Тэма 1. Правілы і прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату

Арганізацыя і пастаноўка дырыжорскага апарату як паслядоўнае асваенне комплексу тэхнічных прыёмаў і іх тыпавых відаў. Узаемазвязаныя элементы, якія складаюць дырыжорскі апарат. Непрыгоднасць вузкіх правілаў для пастаноўкі дырыжорскага апарату. Прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату: свабода рухаў; графічнай яснасці рухаў; эканоміі рухаў; папярэджвання; гукарухаў; меласу; мастацкай мэтанакіраванасці.

Комплекс практыкаванняў для арганізацыі дырыжорскага апарату:

- практыкаванні, якія садзейнічаюць пастаноўцы асноўных пазіцый рук, корпуса, галавы;
- практыкаванні, якія садзейнічаюць разняволенні дырыжорскага апарату;
- практыкаванні на адчуванне апоры на дырыжорскай плоскасці пры поўнай свабодзе рукі, правільнай форме кісці і г.д.

Фарміраванне навыкаў пастаноўкі дырыжорскага апарату з магчымасцю прыцягваць увагу да сваіх адчуванняў па каардынацыі жэста і гуку. Выработка мышачнага кантралёра.

Тэма 2. Структура і значэнне аўфтакта, віды аўфтактаў

Аўфтакт – носьбіт апераджальнай функцыі ў працэсе падрыхтоўкі выканання музыкі.

Структура аўфтакта як аналаг арганізацыі дыхальнага працэсу (элементы рухаў). *Функцыі* аўфтакта ў вызначэнні пачатковага моманту выканання, тэмпу, дынамікі і г.д. Адрозненні аўфтактаў па хуткасці, амплітудзе даўжыні, моцы, масе, накіраванасці і форме.

Напоўненасць аўфтакта. *Віды* аўфтактаў: поўны (двухфазны), няпоўны (аднафазны), затрыманы, паміждольны, кантрасны, камбінаваны і г.д. Аўфтакт, як актыўны інструмент псіхалагічнага ўздзеяння дырыжора. Тры асноўныя становішчы “маўленчага жэста”.

Тэма 3. Прынцыпы работы над засваеннем дырыжорскіх схем

Паслядоўнасць вывучэння дырыжорскіх схем (3/4; 4/4; 2/4):

- разбор структуры тактавага цыкла;
- структура жэста – кропкі і запаўняючыя іх рухі;
- правілы выканання дырыжорскіх сетак;
- адпрацоўка схемы на спецыяльных практыкаваннях без музыкі.

Біфункцыянальнасць дырыжорскага жэста. Асэнсаванне “кропкі” як асноўнага моманту фіксацыі долей такта. Класіфікацыя кропак.

Галоўны прынцып пры вывучэнні дырыжорскіх сетак: графічная дакладнасць (яснасць) рухаў; суадносіны моцных і слабых долей такта пры вядучай ролі моцнай долі; актыўныя, пасіўныя рухі.

Дырыжорскія сеткі на 2, 3, 4, структурная аснова для ўсіх памераў. Спецыфіка дырыжыравання складаных і несіметрычных памераў. Залежнасць выбару поўнай ці скарочанай схемы ад характару, тэмпу, выканальніцкіх задач. Трохмернасць дырыжорскага малюнка .

Тэма 4. Функцыі тактавання і дырыжыравання

Тактаванне (метранаміраванне) – аснова сучаснай дырыжорскай тэхнікі. Галоўныя задачы дырыжыравання – авалоданне дырыжорскімі прыёмамі і адбор жэстаў для ўвасаблення музычнага вобраза. Асноўныя віды дырыжорскага мастацтва ў яго гістарычным развіцці:

- кіраванне рытмічным бокам выканання пры дапамозе стуку (рукой, нагой, палкай і інш.);
- хейраномія – мнеманічны спосаб пазначэння адноснай вышыні гуку і яго працягласці, меладычнага контуру пры дапамозе рухаў рук, пальцаў, галавы, цела;
- кіраванне выкананнем пры дапамозе ігры на інструменце (ці спевы ў хоры).

Дапаможная (ніжэйшага парадку) *тэхніка* як сукупнасць прыёмаў паказу ўступаў, зняцця гуку, паказу фермат, пауз, пустых тактаў і тактавання (пазначэнне памеру, метра, тэмпу).

Выразная (вышэйшага парадку) *тэхніка* – гэта прыёмы, з дапамогай якіх вызначаюцца змена тэмпу, дынамікі, акцэптоўкі, артыкуляцыі, фразіроўкі, штрыхі стаката і легата; прыёмы, якія даюць уяўленне пра інтэнсіўнасць і афарбаванасць гуку. *Вобразна-выразныя* прыёмы як сукупнасць дапаможнай і выразнай тэхнікі.

Сродкі эмацыянальнага парадку і валявога ўздзеяння на выканаўцаў. Задача дырыжора – адлюстроўванне розных эмоцый розных вобразаў, а не свой стан. Дырыжорскае мастацтва як гарманічныя суадносіны абодвух бакоў – тэхнічнай і мастацка-выразнай.

**Тэма 5. Прыёмы авалодання дырыжорскімі сродкамі выразнасці
(дынаміка, тэмп, фразіроўка, і г.д.)**

Прырода выразнасці жэста, яго класіфікацыя. Узаемасувязь і ўзаемаабумоўленасць музыкі і жэста. Жэст як працяг эмацыянальнага стану чалавека. Рукі як найбольш актыўная і чулая частка вобразна – зрокавага механізма. Неабходнасць прасторавага ўяўлення для вобразнай выразнасці дырыжорскіх жэстаў.

Сродкі дырыжорскай выразнасці: дынаміка і жэст; тэмп і жэст; фразіроўка і жэст; тэмбр і жэст(увага да змены амплітуды, тыпу рухаў, хуткасці, актыўнасці першай долі, напоўненасці кісці і г.д.). Экспрэсіўная функцыя дырыжора.

**Тэма 6. Метады арганізацыі самастойнай работы студэнтаў на развіцці
прафесійных навыкаў**

Структура прафесійных навыкаў (залежнасць ад характара дзейнасці дырыжора – аналітычнай, выканальніцкай, практычнай, метадычнай).

Змест самастойных заняткаў: асваенне партытуры; развіццё навыкаў дырыжывання.

Работа над партытурай: дасканалы аналіз партытуры; асваенне партытуры за фартэпіяна; асваенне партытуры пры дапамозе ўнутранага слыху; мануальнае засваенне партытуры. Асноўныя прынцыпы самастойнай работы. Метады раздзельнага засваення. Метад параўнання. Пошукі дырыжорскіх сродкаў для перадачы ў жэстах: дынамікі, фразіроўкі, развіцця формы, вобразна-эмацыянальнага характару музыкі і г.д.

Дыханне як крытэрыў дакладнасці дырыжорскага жэста падчас хатніх заняткаў.

Аснова самастойнай работы – развіццё слыхавой увагі, рухальных уменняў і навыкаў, пошук і адбор выразных жэстаў, развіццё дырыжорскага мыслення. Недахопы, якія сустракаюцца пры рабоце вучняў над партытурай. Фарміраванне перадрэпетывальнай тэхнікі.

**Тэма 7. Прыёмы работы над раздзяленнем функцый рук дырыжора.
Унутрыдолевая пульсацыя**

Рукі – вядучая частка дырыжорскага апарату, галоўны сродак зносін з хорам. Выразныя функцыі рук. Раздзяленне функцый правай і левай рукі. Асноўныя патрабаванні да правай і левай рук. Асноўнае адрозненне функцый левай і правай рукі. Рухальныя тыпы рук: сіметрычныя, паасобныя.

Практыкаванні над незалежнасцю рук:

- вертыкальныя рухі рукі (уверх, уніз), калі тактуе правая;
- уступы і здыманні левай рукой, калі тактуе правая;

- гарызантальныя рухі левай рукі, (прывядзенне і адвядзенне), калі тактуе правая;
- кругавыя рухі левай рукі, калі тактуе правая;
- тактаванне ў розных метрах: левая рука – у трохдольным, правая – у чатырохдольным і іншыя.

Свабодная каардынацыя, незалежнасць рук – адна з самых складаных праблем тэхнікі дырыжыравання. Метрычныя схемы, вивучэнне іх кожнай рукой паасобку. Асаблівасці выхавання рытмічнай пульсацыі – УДП, ЛДП.

Тэма 8. Метады развіцця вакальна-харавога слыху, слыхавой увагі ў працэсе выхавання дырыжора

Выхаванне вакальна-харавога слыху і слыхавой увагі – адна з галоўных задач дысцыпліны. Дзве функцыі слыху. Аб'яднанне эмацыянальнай і слыхавой сфер, якія каардынуюцца з рухальнай – задача, якая патрабуе рашэння. Накіраванасць выканаўчай (дырыжорскай) волі. Закон “дамінанты”. Слых як цэласная сістэма, якая развіваецца. Спецыфіка выхавання слыху ў працэсе вивучэння і ўвасаблення музычных твораў.

Слых – актыўны працэс, які ўключае ў сябе аналіз, сінтэз, суадносіны, супастаўленне, абагульненне і г.д. Сістэматычнасць і паслядоўнасць у развіцці слыху. Метады, якія вядуць да яго актывізацыі і інтэнсіўнага развіцця. Выхаванне слыху ў двух напрамках: вузканакіраванае і шыроканакіраванае. Чуццё – рэтраспектыўнае, перспектыўнае. Выхаванне “слыхавой рукі” , “думаючага слыху”. Прыёмы развіцця слыху. Тры накіраванасці ў развіцці слыхавой увагі: “карэктарская”, “выканальніцкая”, “педагагічная”.

Вядучы прынцып па развіцці слыху ад унутранага да знешняга.

Тэма 9. Развіццё навыкаў рэпетыцыйнай работы ў дырыжорскім класе

Рэпетыцыйная работа – як здольнасць у кароткі тэрмін і з найменшымі затратамі дасягнуць у рабоце з выканаўцамі найлепшых вынікаў. Тры фактары ўзаемадзеяння дырыжора з выканаўцамі. “Інструментарый дырыжора”.

Асэнсаванне метадалогіі рэпетыцыйнага працэсу. Сістэматычнасць развіцця навыку рэцепіравання на занятках дырыжыравання. Метад аналогій. Развіццё здольнасці *канцэнтраваць* і *накіроўваць* слыхавую ўвагу на розныя бакі выканальніцтва. Выкарыстанне прыёму “часовага мадэлявання недакладнасцей”.

Выхоўванне навыку *кантралявання* з устаноўкай на заўвагі тых ці іншых недакладнасцей выканання, хутка выяўляць іх прычыны і знаходзіць неабходныя сродкі для выпраўлення.

Развіццё навыку ўмення дакладна, лаканічна фармуляваць свае заўвагі, пры гэтым кантраляваць манеру трымацца перад калектывам. Развіццё эмацыянальна-валявых якасцей. Выпрацоўка рэпетыцыйнай тэхнікі.

Развіццё навыку асэнсавання метадычных устаноў педагога.

Тэма 10. Некаторыя пытанні работы над творамі буйной формы ў класе харавога дырыжыравання

Спецыфіка вывучэння твораў буйной формы як неабходнасць разумення цэласнасці формы, драматургіі, заканамернасці развіцця музычных вобразаў і г.д.

Падрыхтоўчая работа ўмоўна падзяляецца на тры этапы:

- агульнае ўяўленне аб музыцы, аб асноўных мастацкіх вобразах;
- паступовае паглыбленне ў сутнасць твора;
- трактоўка.—інтэрпрэтацыя і тэхнічнае ўвасабленне.

Пытанні выканальніцкага аналізу:

- якую думку (змест) перадаюць аўтары (аналіз паэтычнага тэксту, гісторыя стварэння твора, канкрэтная гістарычная абстаноўка дзеяння (калі вывучаецца оперная сцэна), ці літаратурная першакрыніца (кантата, араторыя і г.д.);
- якімі музычнымі сродкамі перадаецца змест;
- якімі дырыжорскімі сродкамі і прыёмамі рэалізуецца вобраз;
- якія вакальныя, інтанацыйныя, рытмічныя, ансамблевыя і іншыя тэхнічныя складанасці ўзнікаюць у працэсе выканання.

Разуменне спецыфічнай асаблівасці опернага дырыжыравання. Вызначэнне сцэнічнага дзеяння як адзінага псіхафізічнага працэсу, двіжучай сілай якога з'яўляецца канфлікт. Асаблівасці падыходу ў дырыжыраванні харавых сцэн, ансамбляў, фугі, канона, рэчытатыву.

Раздзел II. Пастаноўка голасу і сольных спеваў

Тэма 1. Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання

Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы навучання:

- прынцып выхаваўчага навучання;
- прынцып навуковасці;
- прынцып свядомасці;
- прынцып сувязі з жыццём (практыка) і інш.

Асноўны прынцып вакальнай педагогікі – прынцып адзінства мастацкага і тэхнічнага бакоў навучання. Прынцып паступовасці і паслядоўнасці. Індывідуальны падыход пры індывідуальным вакальным навучанні. Фарміраванне тэхнічных навыкаў у адзінстве з эмацыянальным

падтэкстам і мастацкай выразнасцю. Тлумачальна-ілюстратыўны і рэпрадуктыўны метады навучання.

Тэма 2. Звесткі аб галасавым апарате

Галасавы апарат. У яго склад уваходзяць: поласці рота і носа з прыдатачнымі поласцямі, глотка, гартань з галасавымі звязкамі, трахея, бронхі, лёгкія, грудная клетка з дыхальнымі мышцамі і дыяфрагмай, мышцы брушной поласці. Органам, дзе ўзнікае пеўчы голас, з'яўляецца гартань. Галасавыя звязкі (сапраўдныя і несапраўдныя). Дыяфрагма – аснова грудной клеткі. Органы надстаўной трубы. Міндаліны. Іх абарончая функцыя.

Тэма 3. Пеўчае дыханне і апора

Дыханне як энергетычны фактар, ад якога залежыць сіла і даўжыня гуку, яго тэмбравыя фарбы. Тыпы дыхання (ключычнае, грудное, змешанае, дыяфрагмальнае або брушнае). Удых і выдых – прафесійнае майстэрства валодання пеўчым дыханнем. Позех– метадычны прыём адвольнага апускання гартані.

Апора дыхання – уменне падтрымліваць неабходны для голасаўтварэння падскладачны ціск выдыхаемага паветра. Асноўныя крытэрыі пеўчай апоры. Адчуванне дзвюх кропак у час спеваў на апоры.

Тэма 4. Працэс голасаўтварэння

Пеўчы гук як акустычная з'ява. Асноўныя ўласцівасці гуку: вышыня, сіла, тэмбр, працяжнасць. Асаблівае якасць пеўчага гуку вібрата.

Атака гуку. Розныя варыянты ўзаемаадносін галасавых звязак і дыхання: цвёрдая, мяккая, прыдыхальная атакі гуку. Узаемадзеянне галасавых звязак і дыхання. Распаўсюджванне гуку па паветраносных поласцях і тканках, акустычныя яго змены.

Верхнія і ніжнія рэзанатары. Галаўное і грудное рэзаніраванне, паўпрыкрытая манера спеваў.

Тэма 5. Прыёмы і метады ўдасканалвання галасавога апарату

Вакальныя практыкаванні – удасканалванне вакальных навыкаў:

- паўторнасць;
- спецыяльна арганізаваныя дзеянні;
- мэтанакіраванасць.

Мэты фарміравання і развіцця навыкаў.

Пеўчая дыкцыя. Артыкуляцыйны апарат, яго размоўная ўстаноўка. Адрозненне моўнай дыкцыі ад пеўчай. Вакальныя і музычныя патрабаванні да дыкцыі.

Галосныя ў спевах. Галоўны артыкуляцыйны орган. Выхаванне пеўчага голасу, фарміраванне вакальных галосных. Фарміраванне галоснага гуку. Якасць гуку – правільная работа артыкуляцыйных органаў. Фанетычны метады вакальнага навучання. Рэдуцыраванне галосных у працэсе спеваў. Практыкаванні па вымаўленні галосных гукаў.

Зычныя гукі ў спевах. Звонкія і глухія. Санорныя зычныя – самыя зручныя для спеваў. Выразнае вымаўленне зычных вядзе да ярчэйшага гучання голасу.

Тэма 6. Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці

Індывідуальны падбор твораў у суадносінах з вакальнымі, музычнымі і эмацыянальнымі здольнасцямі, з улікам перспектывы развіцця. Метадалагічная аснова падбору вакальнага твора. Прынцыпы пачатковага навучання сольным спевам. Вакальная культура спевака.

Тэма 7. Гігіена, рэжым і хваробы голасу

Норма спеўнай нагрузкі і ўзровень вакальнага майстэрства.

Прастудныя захворванні (танзіліт, фарынгіт, ларынгіт, трахеіт, бронхіт).

Прафесійныя захворванні (спеўныя вузлы, незмыканне галасавых звязак).

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
для дзённай формы атрымання вышэйшай адукацыі
прафілізацыя «Харавая музыка народная»

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Семінарскія заняткі		
1.	Раздзел I. Дырыжыраванне				
2.	<i>Уводзіны</i>	1			
3.	<i>Тэма 1.</i> Правілы і прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату	1	1	1	Вуснае апытанне
4.	<i>Тэма 2.</i> Структура і значэнне аўфтакта, віды аўфтактаў	2	2	1	Вуснае апытанне
5.	<i>Тэма 3.</i> Прынцыпы работы над засваеннем дырыжорскіх схем	2	2		
6.	<i>Тэма 4.</i> Функцыі тактавання і дырыжыравання	1		1	Вуснае апытанне
7.	<i>Тэма 5.</i> Прыёмы авалодання дырыжорскімі сродкамі выразнасці (дынаміка, тэмп, фразіроўка і г. д.)	2	2		
8.	<i>Тэма 6.</i> Метады арганізацыі самастойнай работы студэнтаў па развіцці прафесійных навыкаў	2		1	Даклад
9.	<i>Тэма 7.</i> Прыёмы работы над раздзяленнем функцый рук дырыжора. Унутрыдолевая пульсацыя	1	1		
10.	<i>Тэма 8.</i> Метады развіцця вакальна-харавога слыху, слыхавой увагі ў працэсе выхавання дырыжора	2		1	Вуснае апытанне
11.	<i>Тэма 9.</i> Развіццё навыкаў рэпетыцыйнай работы ў дырыжорскім класе	2	1	1	Вуснае апытанне
12.	<i>Тэма 10.</i> Некаторыя пытанні работы над творамі буйной формы ў класе харавога дырыжыравання	2	1		
13.	Раздзел II. Пастаноўка голасу і сольныя спевы				
14.	<i>Тэма 1.</i> Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання	2			
15.	<i>Тэма 2.</i> Звесткі аб галасавым апарате	2			

16.	Тэма 3. Пейчае дыханне і апора	4	2		
17.	Тэма 4. Працэс голасаўтварэння	4	2		
18.	Тэма 5. Прыёмы і метады ўдасканалвання галасавога апарату	4	2	2	Вуснае апытанне
19.	Тэма 6. Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці	2	2	2	Вуснае апытанне
20.	Тэма 7. Гігіена, рэжым і хваробы голасу	2		2	Даклад
	УСЯГО: 68	38	18	12	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
для дзённай формы атрымання вышэйшай адукацыі
прафілізацыя «Сольнае выканальніцтва»

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін		Колькасць гадзін КСР	Форма кантролю ведаў
		Лекцыі	Семінарскія заняткі		
1.	<i>Уводзіны</i>	1			
2.	<i>Тэма 1. Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання</i>	2			
3.	<i>Тэма 2. Звесткі аб галасавым апарате</i>	2			
4.	<i>Тэма 3. Пеўчае дыханне і апора</i>	4	2		
5.	<i>Тэма 4. Працэс голасаўтварэння</i>	3	2		
6.	<i>Тэма 5. Прыёмы і метады ўдасканалвання галасавога апарату</i>	4	2	2	Вуснае апытанне
7.	<i>Тэма 6. Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці</i>	2	2	2	Вуснае апытанне
8	<i>Тэма 7. Гігіена, рэжым і хваробы голасу</i>	2		2	Даклад
	УСЯГО: 34	20	8	6	

ВУЧЭБНА-МЕТАДЫЧНАЯ КАРТА
ВУЧЭБНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЫ
для завочнай формы атрымання вышэйшай адукацыі
прафілізацыя «Харавая музыка народная»

Нумар раздзела, тэмы	Назва раздзела, тэмы	Колькасць аўдыторных гадзін	
		Лекцыі	Семінарскія заняткі
1.	Раздзел I. Дырыжыраванне		
2.	<i>Тэма 1.</i> Правілы і прынцыпы пастаноўкі дырыжорскага апарату	1	
3.	<i>Тэма 2.</i> Структура і значэнне аўфтакта, віды аўфтактаў	1	
4.	<i>Тэма 4.</i> Функцыі тактавання і дырыжыравання		1
5.	<i>Тэма 5.</i> Прыёмы авалодання дырыжорскімі сродкамі выразнасці (дынаміка, тэмп, фразіроўка і г. д.)		1
6.	<i>Тэма 6.</i> Метады арганізацыі самастойнай работы студэнтаў па развіцці прафесійных навыкаў	1	
7.	<i>Тэма 7.</i> Прыёмы работы над раздзяленнем функцый рук дырыжора. Унутрыдолевая пульсацыя	1	
8.	<i>Тэма 8.</i> Метады развіцця вакальна-харавога слыху, слыхавой увагі ў працэсе выхавання дырыжора		1
9.	<i>Тэма 9.</i> Развіццё навыкаў рэпетыцыйнай работы ў дырыжорскім класе		1
10.	Раздзел II. Пастаноўка голасу і сольныя спевы		
11.	<i>Тэма 1.</i> Агульнадыдактычныя і спецыяльныя музычныя прынцыпы вакальнага навучання	1	
12.	<i>Тэма 2.</i> Звесткі аб галасавым апарате	1	
13.	<i>Тэма 3.</i> Пеўчае дыханне і апора	1	
14.	<i>Тэма 4.</i> Працэс голасаўтварэння	1	
15.	<i>Тэма 5.</i> Прыёмы і метады ўдасканалвання галасавога апарату	2	
16.	<i>Тэма 6.</i> Метадалагічныя асновы фарміравання вакальнай тэхнікі і музычнай выразнасці	2	
	УСЯГО: 16	12	4

ІНФАРМАЦЫЙНА-МЕТАДЫЧНАЯ ЧАСТКА

Літаратура

Асноўная

1. *Евграфов, Ю. А.* Элементарная теория мануального управления хором : учебное пособие / Евграфов Ю. А. – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, [2020] – 43, [2] с.
2. Основы хорового дирижирования : учебное пособие / *Т. П. Вишнякова* Т. П. [и др.] – Изд. 3-е, стер. – Санкт-Петербург ; Москва ; Краснодар : Лань : Планета музыки, [2024]. – 233, [2] с.
3. *Романовская, И. И.* Сольное пение. Постановка голоса : учебно-методическое пособие для специальности пение (по направлениям), направления специальности Пение (народное), специальности Народное творчество (по направлениям), направления специальности Народное творчество (хоровая музыка), специализации Хоровая музыка народная. – Минск : БГУКИ, 2023. – 102 с.
4. *Стулова, Г.П.* Акустические основы вокальной методики : учебное пособие / Стулова Г.П. – СПб : ЛАНЬ : Планета Музыки, 2024. – 144 с.
5. *Шамина, Л.В.* Основы народно-песенной педагогики : учебное пособие / Шамина Л.В. – 5 изд. – СПб.: Лань: Планета Музыки, 2020. – 200 с.

Дадатковая

1. *Асафьев, Б.В.* О хоровом искусстве / Б.В. Асафьев. – Л.: Музыка, 1980. – 216 с.
2. *Баренбойм, Л.А.* Путь к музицированию / Л.А. Баренбойм. – Л.: Сов. композитор, 1979. – 350 с.
3. *Яковлева, А.Н.* Вопросы вокальной педагогики / А.Н. Яковлева. – Вып. 7. – М.: Музыка, 1984. – 214 с.
4. *Левандо, П.П.* Хоровая фактура: монография / П.П. Левандо. – Л.: Музыка, 1984. – С. 51 – 68.
5. *Романовский, Н.В.* Хоровой словарь / Н.В. Романовский – М.: Музыка, 2000. – 228 с.

Пералік рэкамендаваных сродкаў дыягностыкі

- вуснае (тэарэтычнае) апытанне па асноўных раздзелах і тэмах;
- практычныя паказы па тэхніцы дырыжыравання і вакалу;
- прадстаўленне прэзентацыі ці рэферата на зададзеную тэму;
- іспыт па вучэбнай дысцыпліне.

Метадычныя рэкамендацыі па арганізацыі самастойнай работы студэнтаў

У працэсе засваення вучэбнай дысцыпліны студэнты павінны быць мэтанакіраваны на актыўнае засваенне матэрыялаў, прэзентуемых выкладчыкам на лекцыях, а таксама дапаўняць гэтыя матэрыялы самастойным вывучэннем рэкамендаванай літаратуры, праслухоўвання аўдыё запісаў, прагляду відэаматэрыялаў.

Пры падрыхтоўцы дакладаў і рэфератаў, прапанаваных выкладчыкам, неабходна карыстацца рэкамендаванымі крыніцамі (спісамі асноўнай і дадатковай літаратуры па тэмах). Пры складанні дакладу або рэферата студэнт павінен наперад азнаёміцца з рэкамендаванай літаратурай, скласці структуру-план (які складаецца з ўступнага раздзела, у якім абгрунтоўваецца значнасць і актуальнасць абранай тэмы, асноўнага раздзелу, які раскрывае тэму дакладу, заключнага раздзелу).

Пры вусным выступленні важна сачыць за свабодай прамовы, тэкстам, пазбягаць выкарыстоўвання ўступных слоў, слоў-«паразітаў», бытавізмаў. Пры падрыхтоўцы да заліку або іспыту варта таксама ўлічваць неабходнасць вуснай прэзентацыі матэрыялу, для чаго рэкамендуецца таксама пісьмова складаць план адказу ў выглядзе пунктаў або тэзісаў.